

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buitendijk, Dr K. Dijk, Dr V. Hepp en Dr B. Wielenga

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo, (N.O.B.); J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids, Michigan (Noord-Amerika); Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Dr W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Kuipers, Almelo; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Liedeborn, Amsterdam; Dr S. O. Los, Den Haag; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Prof. Dr J. Ridderbos, Kampen; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Gorinchem; J. Schouten, Rotterdam; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Middelburg; Dr H. W. van der Vaart-Smit, 's-Graveland; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Anna-Jacobapolder; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No 58 — Postrekening No 36000.

Abonnement: f 1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buirel en Ned-Indië f 7.50 (voor Amerika \$ 3) p. jaar.

Advertentiën: 35 ct. p. regel, Familieberichten 25 ct. p. regel.

INHOUD: Calvinisme en Karaktervorming. III. — Uit de Schrift: Overdriving in het gebed. (Ps. 42:8). — Populair Wetenschappelijke Schetsen: Aesthetische Christusbewoening VI. — Uit de Pers: Vragenbus. — Kerknieuws.

CALVINISME EN KARAKTERVORMING.

III.

Door Dr A. Kuyper is in zijn bekende Stone-lesingen op magistrale wijze uiteengezet, dat 't Calvinisme een eigen systeem van wereld- en levensbeschouwing is.

Hierin staat hij niet alleen.

Onder meer heeft ook de bekende Troeltsch op schitterende wijze doen uitkomen de groote betekenis van 't Calvinisme als levensbeschouwing, in de geschiedenis der westersche Christenheid. Zelfs wijst hij er op, dat de principia, die in 't Calvinisme liggen, uitermate hebben bijgedragen voor de vorming van groote karakters.

En we behoeven er ons niet over te verwonderen.

't Is immers zoo, als het doot Dr Kuyper wordt uiteengezet, en ook duidelijk bij Troeltsch voorkomt, dat het Calvinisme heeft een eigen ethiek met zeer kenmerkende karaktertrekken.

Als einddoel van het leven en streven der menschen kent het slechts de eere van God.

God, die soeverein is in volstreken zin, heeft alles in 'taanzijn geroepen met het oog op de verheerlijking van zijn Naam, en de calvinist, die calvinist is niet alleen met het hoofd, doch ook met het hart, kent geen hooger doel, dan met bewust streven den naam van zijn God te loven en te prijzen.

Nu kent ook de niet-calvinistische, maar toch oprechte christen, wel het einddoel van de eere Gods voor zijn leven en handelen, evenwel in ander verband en anders geaccentueerd.

Er is echter behalve dit nog wel iets anders, waardoor het eigene in het Calvinisme in 'toog springt.

Het zedelijke handelen van den mensch wordt bepaald niet alleen door het einddoel, maar ook door het zedelijk subject. De zedelijke gezindheid nu van den calvinist draagt het kenmerk van een eigen religieus bewustzijn. En gelijk dat religieus bewustzijn in zijn eigenaardige gesteldheid bij ieder geloovige voor een zeer groot deel bepaald wordt door den geloofsinhoud, zoo is het vooral die inhoud van het geloof, die er bij den aanhanger van het Calvinisme dat eigen stempel aan geeft, dat het duidelijk onderscheidt van anderer religieus bewustzijn.

Op dit klaarlijkelijke feit is door niemand minder gewezen dan door Wilhelm Dilthey.

Het gaat niet aan dit alles breder uiteen te zetten, dan met het oog op het onderwerp noodig is, maar toch moet het even worden toegelicht.

Het voornaamste stuk des geloofs is voor den Calvinist de volstrekte soevereiniteit Gods. Niet zonder recht is het wel genoemd de grond aller gronden en de norm aller normen.

Hiermee in verband staat onmiddellijk de leer der uitverkiezing, wel niet door Calvin voor het eerst in de Heilige Schrift gevonden, maar toch door hem in al zijn consequenties doorgetrokken.

Het geloof van uit genade uitverkoren te zijn en daardoor kind van God te mogen wezen is onwillekeurig reden geworden van de hoogste religieus waardeering van den persoon der geloovigen.

Zij, de geloovigen zelf, verstonden dit en zoo werd het besef van vrijheid tegenover alle schepsel bij hen sterk, gelijk dit in de historie bij zoo menigen calvinist tot uiting is gekomen.

Het was een bevrijding voor den individueelen geloovige van de slavernij van zonde en wereld, van mensch en natuur.

Nergens was het besef van vrijheid helderder, vaster, meer onverschokken in zijn uitingen.

Alleen maar in gebondenheid aan God en zijn Woord.

Want naast het vrijheidsbesef, of liever als wortel ervan leefde en leeft in het hart van den Calvinist steeds de onvoorwaardelijke onderwerping aan God, aan zijn geopenbaarden wil.

Het woord gehoorzaamheid heeft hij lief. En die gehoorzaamheid brengt mee zelfverloochening van eigen kennis, van eigen wijsheid, van eigen willen.

En dit spreekt vanzelf, want de Christen is zijns zelf niet. Hij behoort God toe en is geroepen en verplicht met lichaam en ziel zich als een offerande aan zijn God te geven. Dit was voor Calvin het grondbeginsel voor het zedelijk leven.

„Indien wij onzes zelf niet zijn maar des Heeren, zoo is klaarlijk welke dwaalweg gevloeden, en wervarst al de daden onzes levens gericht moeten worden.”

„Wij zijn onzes zelf niet, laat dan of onze rede of onze wil geen heerschappij voeren over onze raadslagen en handelingen. Wij zijn onzes zelf niet, laat ons dan niet ons ten doel stellen dat wij zonden zoeken hetgeen ons naar het vleesch voordelig is. Wij zijn onzes zelf niet, laat ons dan zoveel mogelijk onszelf en al het onze vergeten. Daarentegen, wij zijn Gods eigen, laat ons dan Hem leven en sterven. Wij zijn Gods eigen, laat dan zijne wijsheid en zijn wil het oppergezag hebben over al onze daden. Wij zijn Gods eigen, laat dan alle doelen van ons leven zich uitstrekken naar Hem als naar het eenig ware doel.”

Aldus Calvin zelf.

En zoo verstaat het iedere Calvinist.

De eisch tot zelfverloochening, welke daartoe voortvloeit, doordt evenwel zijn energie niet integendeel wordt hij, hoe verder hij het op den weg der zelfverloochening brengt, des te krachtiger in zijn activiteit om de eere van zijn God te zoeken.

Het is dan ook volkomen juist, dat het bewustzijn des geloofs bij den Calvinist de activiteit niet heeft gedood, maar integendeel sterk heeft gespannen.

Want de gehoorzaamheid, op welke Calvin zoo zeer den nadruk legt is geene gehoorzaamheid als van een lijk.

Men mag er van de zijde des ongelooft zoo graag oens op smalen en dan wordt het geloofsstandpunt in 't algemeen aangegeven als het standpunt van de heteronomie.

Maar Calvin zegt het zoo schoon, als hij vermaant, dat de mensch van zichzelf afstaand doe, om de gansche kracht van zijn ziel aan te wenden tot de gehoorzaamheid des Heeren. „Eene gehoorzaamheid, zoo gaat hij dan voort, die niet slechts in het gehoorzamen van het Woord gelegen is, maar waardoor des menschen hart, ontbloot van eigen vleeschelijk inzicht, zich geheel bekeert naar het goeddenken van den Geest Gods. Deze verandering, die Paulus de vernieuwing des gemoeds noemt (Efeze 4:23), daar zij de eerste ingang tot het leven is, is aan alle wijsgeeren onbekend geweest.”

Calvin gebruikte de terminologie nog zoo niet en sprak niet van de tegenstelling „heteronomie en autonomie”, maar de zaak heeft hij klaar aangeduid en daarbij goed laten uitkomen, dat het „Christus leeft in mij” de oplossing is van het vraagstuk. De geloofsgehoorzaamheid, zooals Calvin die heeft ontwikkeld, vernedert niet en maakt niet tot slaven wie haar kent.

Nu heeft dit alles betekenis voor de karaktervorming.

Het Calvinisme toch zal, wanneer het met het hart wordt gekend en doorvoeld, in zijn aanhangers steeds in staat blijken te kweken onafhankelijke menschen. Zij verstaan de betekenis van het woord: „Gij zijt duur gekocht”, wordt dan geen dienstknechten der menschen”. Voor God, den volstrekten Souverein is het hun door genade gemakkelijk geworden te buigen, maar tegenover menschen staan ze in de vrijheid, welke God hun schonk naar den wil van zijn welbehagen. Van

daar dat zij hun zelfstandigheid gemeenlijk in die mate wenschen te handhaven, dat het soms noodig wordt hen eraan te herinneren, dat men allicht onrechtvaardig is door te veel op eigen recht te letten.

Het Calvinisme heeft zo gekweekt en zal ze verder ontwikkelen, de zelfstandige karakters.

Nemini me mancipavi, ik heb mij aan niemand verknecht, dit devies van Groen van Prinsterer teekent den zelfstandigen vrijen Calvinist.

Verder prikkelt het voortdurend tot krachtsinspanning en krachtsontplooiing.

Dat volgt uit den eisch om tot eere van God te leven en alle gaven en krachten, naar lichaam en ziel te stellen in dienst van den levenden God, maar is ook zeer terecht afgeleid uit de leer der rechtvaardigmaking, gelijk zij in 't Calvinisme logisch is uiteengezet. Want het is waar, dat de rechtvaardigmaking niet is een quietistisch uitrusten in dankbare zaligheid, maar een middel en een aansporing om te handelen. Zij toch brengt mee de inplanting in Christus' lichaam, de begiftiging met den Geest van Christus en daardoor gevoelen de geloovigen zich onderdanen van het Koninkrijk der hemelen en dienstknechten van Christus.

Niet onnaadig is het aldus uitgedrukt, dat de proef der rechtvaardigmaking niet moet worden gezocht in innigheid en diepte des gevoels, maar in de energie, de consequentie en den samenhang van het handelen.

Welnu, ook in de consequentie van den wil is gezocht een der kenmerken van het formeele karakter.

Is nu het Calvinisme als beginsel van levensbeschouwing in staat om de misschien reeds aanwezige, doch geringe kracht der consequentie in den wil te sterken, is dan niet ook hier een karaktervormend element aanwijsbaar?

Verder is het niet tegen te spreken, dat de Calvinistische levensbeschouwing haren aanhanger van dag tot dag ondersteunt in zijn meestal van nature zeer zwak wilsleven. God immers roept en hij mag zijn leven in dienst gesteld zien van Hem uit Wien en door Wien en tot Wien alle dingen zijn. Het geeft hem moed in den dagelijks terugkerenden strijd, voor den eentonigen arbeid, in de geestelijke worsteling.

En ten slotte geeft het aan den wil een zekere standvastigheid en duurzaamheid, welke eigenschappen dikwijls te vergeefs bij de menschen worden gezocht.

Maar hierbij kunnen we niet blijven staan.

In mijn eerste artikel is het karakter omschreven als „die blijvende houding der ziel, waarnaar ieders wijsdaad door duurzaam in haar werkende grondstellingen in een zin bepaald is”. Is er nu één principe, dat den mensch meer duurzaam beheerschen kan, dan de grondstelling, dat God de volstrekte Souverein is? Wie in Hem zóó gelooft en dus zich voor Hem buigt, maar tegelijkertijd zich zijn kind weet, kan niet anders dan al zijn denken, zinnen en peinen, zijn willen en zijn voelen, zijn besluiten en zijn handelen in dienst te stellen van de eere van dien God.

De rechte Calvinist wordt daarom dan ook beheerscht door het „Soli Deo Gloria”.

En er is geen beter vormend element, dan de aldoor werkende gedachte en het aldoor werkzame streven om toch maar bewust mee te mogen werken aan de verheerlijking van den Naam van Hem, die de almachtige Schepper aller dingen is.

T

J. d. V.

UIT DE SCHRIFT.

Overdriving in het gebed.

Al Uw haren en Uw golven zijn over mij
bevestigd, Psalm 124:8.

De mensch, die bidt tot God in de spanning van zijn ziel, is niet de mensch van het wikkelen